

Hou rekening met natuurlijke vijanden!

Geld besparen en snellere groei van het gewas

Buiten worden op dit moment niet alleen veel insecten zoals bladluis waargenomen. Ook zijn er volop natuurlijke vijanden aanwezig, zoals lieveheersbeestjes, galmuglarven, sluipwespen en larven van gaasvliegen. Wie goed waarneemt, zal zien dat deze spontaan voorkomende natuurlijke vijanden in veel gevallen een luizenplaag goed kunnen onderdrukken.

Auteur: Ruud Jacobs

In de natuur en op kwekerijen komen spontaan diverse natuurlijke vijanden voor, zoals lieveheersbeestjes, gaasvliegen, zweefvliegen, roofkevers, roofmijten en vogels. Zij kunnen een handje helpen om plagen onder controle te houden. In sommige gevallen zijn er zo veel natuurlijke vijanden aanwezig dat er geen bespuiting meer nodig is. Wilco Dorresteyn, senior adviseur en gewasbeschermingsspecialist bij DLV Plant, legt uit dat het voor kwekers belangrijk is natuurlijke vijanden een kans te geven.

Kennis van zaken

Een eerste aandachtspunt, aldus Dorresteyn, is dat kwekers natuurlijke vijanden herkennen en goed kijken in hoeverre ze in staat zijn om een plaag onder controle te houden. Om kwekers hierbij te helpen heeft DLV Plant een boekje gemaakt met foto's van ziekten en plagen in de boomkwekerij en vasteplantenteelt. In dit boekje zijn ook de belangrijkste natuurlijke vijanden opgenomen.

Lieveheersbeestjes zijn bij de meeste kwekers wel bekend, maar andere natuurlijke vijanden zijn minder bekend. Al is de kennis volgens

Lieveheersbeestjes en takluis.

Dorresteyn in de laatste jaren wel behoorlijk toegevoegd. "Zo zijn tegenwoordig zelfs ook de larven van lieveheersbeestjes goed bekend. Dat was tien jaar geleden nog wel anders. Toen kwam een keer een kweker met een bekertje 'beestjes' naar het DLV-kantoor in het Plantariumgebouw, met de vraag wat hij nu precies moest gaan spuiten.

Wat hij bij zich had waren echter larven van het lieveheersbeestje. Die waren afgekomen op een flinke aantasting van takluizen in coniferen en hadden deze plaag volledig onderdrukt. Spuiten was dus niet nodig", licht de gewasbeschermingsspecialist toe.

Larve van lieveheersbeest op een Hibiscus.

Selectieve middelen

Dorresteyn adviseert kwekers bij een aantasting van bijvoorbeeld bladluis altijd te controleren of er ook natuurlijke vijanden aanwezig zijn en te kijken of die de plaag onder controle kunnen houden. In veel gevallen blijkt ingrijpen dan niet nodig. "Als ingrijpen toch nodig is, houd dan rekening met de natuurlijke vijanden. Diverse gewasbeschermingsmiddelen zijn breedwerkend en doden alle insecten. Gebruik deze middelen niet en kies zoveel mogelijk voor selectieve middelen. Dit zijn gewasbeschermingsmiddelen die wel de plaag doden, maar niet of weinig schadelijk zijn voor natuurlijke vijanden." Volgens Dorresteyn kan de aanwezigheid van natuurlijke vijanden ook worden gestimuleerd door het inzaaien van bloemenstroken op het bedrijf. "De bloemen trekken volwassen gaasvliegen en zweefvliegen aan. Alleen de larven van deze insecten eten namelijk luizen en andere plagen. De volwassen vliegen leven van stuifmeel en nectar. Een andere optie is het ophangen van nestkastjes voor vogels of het bieden van overwinteringsmogelijkheden voor insecten."

Voorlichting

Dorresteyn denkt dat in de praktijk aan de middelenkeuze nog meer aandacht kan worden besteed. "Als ik op een spuitlicentiebijeenkomst vraag welke middelen kwekers zoal spuiten tegen luis, dan gebruikt bijna iedereen Admire. Middelen als Calypso, Gazelle, Actara, Kohinor, Plenum, Pirimor of Teppeki worden nog steeds veel minder gebruikt. Al komt daar wel langzaam aan verandering in." Volgens de DLV-adviseur is het belangrijk om bij de middelenkeuze rekening te houden met verschillende factoren, zoals de

werking, afwisseling om resistentie te voorkomen, de milieubelasting, de kosten en het effect op natuurlijke vijanden en bijen en hommels.

Gevaar voor bijen

Calypso, Gazelle, Actara en Kohinor behoren tot dezelfde chemische groep als Admire, namelijk de neonicotinoïden, ook wel cni's genoemd. Over deze groep middelen en een mogelijke invloed op bijen is momenteel veel discussie. Zo zijn er wetenschappers die beweren dat de massale bijensterfte wordt veroorzaakt door deze gewasbeschermingsmiddelen. Dorresteyn: "De discussie hierover loopt nog steeds. De Nederlandse bijenvereniging gaat er voorsnog vanuit dat er andere oorzaken zijn voor de bijensterfte. Het Ctgb (College voor de Toelating van Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden, red.) gaat de toelating van een aantal middelen onder de loep nemen."

Voor kwekers is het volgens Dorresteyn van belang, dat ze rekening houden met bijen en hommels. "Zo blijkt lang niet iedereen op de hoogte van het feit dat middelen als Admire, Kohinor, Actara en ook het nieuwe middel Movento, een bijengevarenteken op de verpakking hebben. Deze middelen mogen daarom niet in bloeiende gewassen of op bloeiende onkruiden worden gespoten. Het is belangrijk om hier rekening mee te houden. De teler is namelijk aansprakelijk als bijen die van elders komen aanvliegen het slachtoffer worden van een bespuiting op zijn perceel. De middelen Calypso en Gazelle behoren ook tot dezelfde groep als Admire, maar deze hebben geen bijengevarenteken. Hetzelfde geldt voor Pirimor en Teppeki. Deze laatste twee zijn veilig voor bijen én hom-

mels."

Voor toepassing in de geïntegreerde teelt zijn Pirimor, Teppeki en Plenum het meest geschikt. Dorresteyn: "Dit omdat ze weinig schadelijk zijn voor natuurlijke vijanden, zoals lieveheersbeestjes en sluipwespen. Het middel Plenum mag niet worden gespoten in bloeiende gewassen, met uitzondering van bloeiende gewassen in de kas mits er geen bijen actief zijn. Kijkt u naar de milieu-effectenkaarten op bijvoorbeeld www.gezondeboomteelt.nl, en kies dan voor Plenum en Teppeki gezien hun lage milieubelasting voor waterleven, bodemleven en grondwater."

Kosten

En hoe zit het dan met de kosten, is een te verwachten vraag van kwekers. Dorresteyn geeft aan dat er zeker verschillen tussen de middelen zitten in prijs per liter en per kilogram. "Hou er echter rekening mee dat ook de dosering verschilt. Kijk daarom naar de prijs per hectare." Volgens Dorresteyn zijn de verschillen dan klein en praat je uiteindelijk hooguit over een verschil van twee tot drie tientjes tussen het goedkoopste luizenmiddel en het duurste. "Sommige kwekers spuiten nogal eens Decis omdat het zo goedkoop is. Maar Decis is ook schadelijk voor natuurlijke vijanden. Doordat je ook natuurlijke vijanden doodt, heb je misschien wel sneller opnieuw problemen en moet je uiteindelijk vaker spuiten waardoor je dan toch duurder uit bent."

Meer info www.gezondeboomteelt.nl

Video over het gebruik van selectieve middelen <http://www.youtube.com/watch?v=LbsdSis9Wg8>

Wilco Dorresteyn kijkt een Fagus met beukenbladluis.